

JAARVERSLAG 2011

De impact van internationale migratie op het leven van een gemeenschap: het laboratorium genaamd Ecuador (p 10)

Media en leren: een opwindende mix (p 25)

Stage- en scriptieverblijven in het Zuiden hebben een grote meerwaarde voor de studenten (p 26)

Landenstrategieën als routekaart voor toekomstige samenwerking (p 38)

Moet het hoger onderwijs aan ontwikkelingssamenwerking doen? (p 40)

Pecha Kucha: de essentie in 6 minuten en 40 seconden (p 42)

It's all about politics: de impact van de Belgische politiek op de universitaire ontwikkelingssamenwerking (p 43)

Vlaamse en Franstalige rectoren tekenen voor verdere samenwerking met Vietnam (p 32)

De ingrediënten om de wereld te veranderen liggen in de Ethiopische Riftvallei (p 8)

Wormeitjes: een effectieve manier om gewicht te verliezen of een gevaar voor de gezondheid? (p 12)

Efficiënte waterzuivering redt statisticus van verdrinkingsdood (p 22)

Natuurlijke rijkdommen omzetten naar vrede en welvaart: 'Dit programma is zeer innovatief!' (p 16)

Congolees minister van Hoger Onderwijs looft VLIR-UOS tijdens conferentie over de toekomst van het hoger onderwijs (p 34)

Zebra visjes helpen onderzoek naar kanker en epilepsie (p 14)

INHOUD

Voorwoord	4
Samenwerkingsprojecten	6
De ingrediënten om de wereld te veranderen liggen in de Ethiopische Riftvallei	8
De impact van internationale migratie op het leven van een gemeenschap: het laboratorium genaamd Ecuador.....	10
Wormeitjes: een effectief middel om gewicht te verliezen of een gevaar voor de gezondheid?	12
Zebravisjes helpen onderzoek naar kanker en epilepsie	14
Natuurlijke rijkdommen omzetten naar vrede en welvaart: 'Dit programma is zeer innovatief!'	16
Cases samenwerkingsprojecten.....	18
Beurzen	20
Efficiënte waterzuivering redt statisticus van verdrinkingsdood	22
Media en leren: een opwindende mix.....	25
Stage- en scriptieverblijven in het Zuiden hebben een grote meerwaarde voor de studenten	26
Cases beurzen.....	28
Ondersteuning hoger onderwijs	30
Vlaamse en Franstalige rectoren tekenen voor verdere samenwerking met Vietnam.....	32
Congolees minister van Hoger Onderwijs looft VLIR-UOS tijdens conferentie over de toekomst van het hoger onderwijs.....	34
VLIR-UOS als platform	36
Landenstrategieën als routekaart voor toekomstige samenwerking.....	38
Moet het hoger onderwijs aan ontwikkelingssamenwerking doen?	40
Pecha Kucha: de essentie in 6 minuten en 40 seconden.....	42
VLIR-UOS als belangenbehartiger	43
It's all about politics: de impact van de Belgische politiek op de universitaire ontwikkelingssamenwerking.....	43
Over VLIR-UOS	45

VOORWOORD

Beste lezer

Sharing minds, changing lives. De vier woorden vatten de essentie samen van waar we als VLIR-UOS voor staan: door partnerschappen tussen universiteiten en hogescholen antwoorden zoeken op globale en lokale uitdagingen, in Vlaanderen en in het Zuiden. De baseline is niet nieuw, maar krijgt voortaan een prominente plaats in ons logo. Soms is het nodig om wat orde te brengen in eigen huis en de gevel te voorzien van een nieuwe kleur. Na 15 jaar blijven we ten volle geloven in ons verhaal. We stelden echter vast dat we te weinig met dat verhaal naar buiten komen. We praten te veel over de structuren en de regels, maar te weinig over de mensen achter de cijfers en de veranderingen die onze samenwerking teweeg brengt. Met een vernieuwde huisstijl, website en missie gaan we met veel ambitie de toekomst tegemoet.

De maatschappelijke meerwaarde van wat we doen in de verf zetten is geen luxe, maar een absolute noodzaak. Begin 2011 trokken we aan de alarmbel, omdat de toenmalige regering in lopende zaken onze begroting niet kon goedkeuren. In 2012 vernamen we dat de universitaire ontwikkelingssamenwerking wel eens van het federale niveau naar de deelstaten zou kunnen verschuiven. Opnieuw liet de goedkeuring van de begroting lang op zich wachten. Wat de toekomst ons brengt is nog koffiedik kijken, maar het staat als een paal boven water dat we moeten aantonen dat we een verschil maken. Als we het afgelopen jaar iets hebben geleerd, dan is het dat we niet enkel binnen het hoger onderwijs bondgenoten nodig hebben, maar ook in de politiek.

Universiteiten en hogescholen zijn changemakers. Ze kunnen een antwoord bieden op de maatschappelijke uitdagingen die op ons afkomen. In 2011 zijn we een proces gestart om te komen tot landenstrategieën voor onze belangrijkste partnerlanden. Een landenstrategie biedt een strategisch kader voor samenwerking. Ze geeft aan welke uitdagingen prioritair zijn en welke partners in aanmerking komen voor samenwerking. Na een uitvoerige analyse van beleidsdocumenten en consultaties in de betreffende landen en in Vlaanderen, liggen er landenstrategienota's op tafel voor Cuba, Ecuador, Uganda, Tanzania en Vietnam. Academics uit Vlaanderen en de vijf landen bouwen momenteel teams uit om samen duurzame antwoorden te bieden op

de belangrijkste uitdagingen.

Het voorliggende jaarverslag blikt terug op het afgelopen jaar en laat de mensen aan het woord die dag in dag uit het verschil maken: professoren, docenten, medewerkers van universiteiten en hogescholen in Vlaanderen en het Zuiden, studenten en beleidsmakers. Dankzij hen allen maken we de 'sharing minds, changing lives' waar.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Prof. Patrick Sorgeloos
voorzitter VLIR-UOS in 2011

Kristien Verbruggen
directeur VLIR-UOS

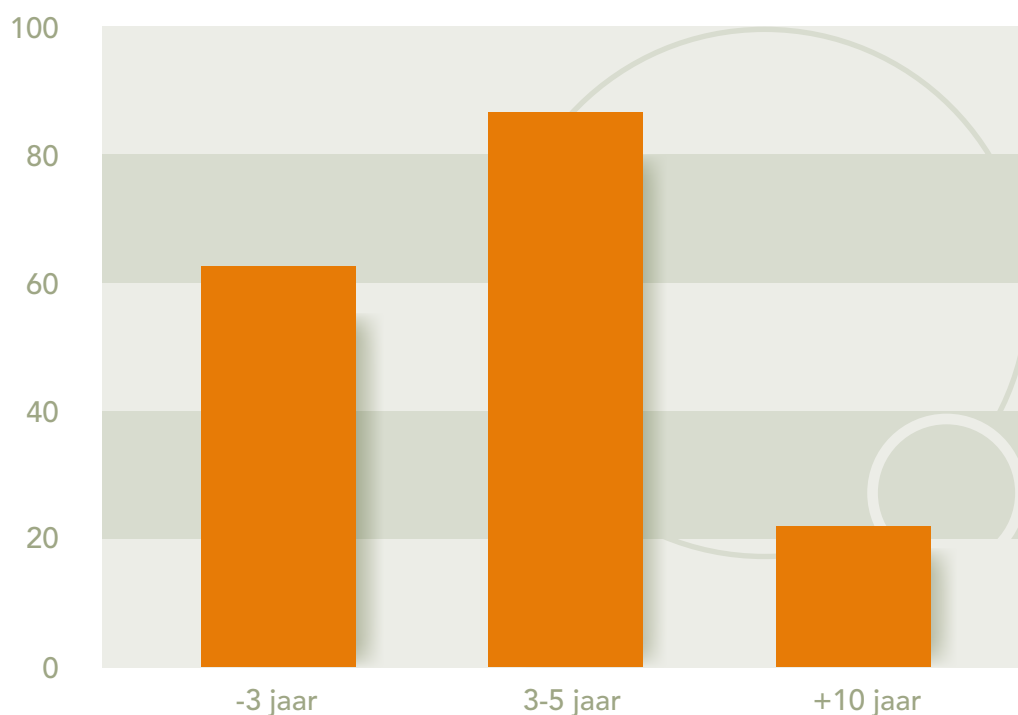

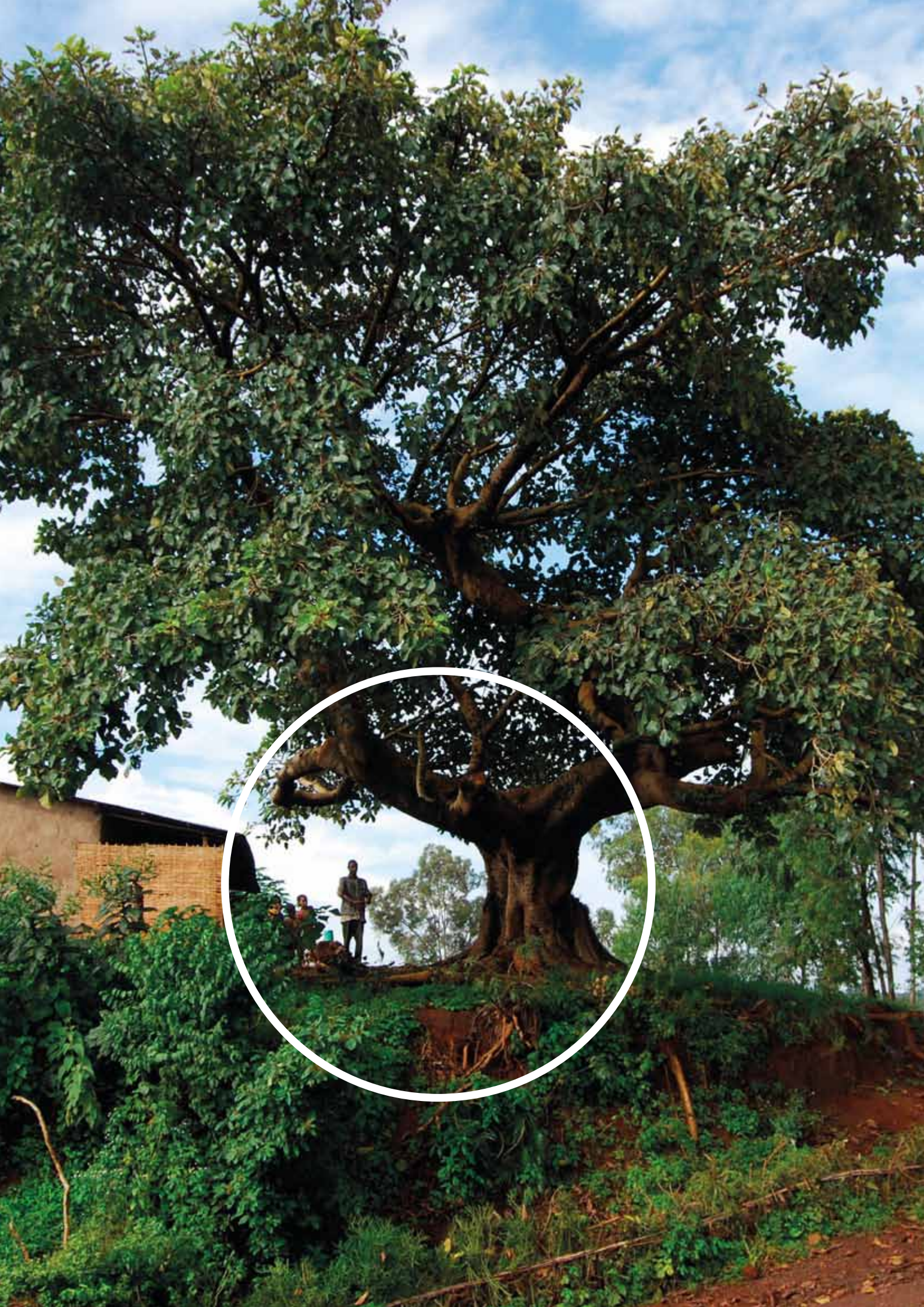
SAMENWERKINGSPROJECTEN

VLIR-UOS ondersteunt zowel kortlopende projecten tussen individuele professoren en docenten, samenwerking van 3 tot 6 jaar tussen departementen, als uitgebreide samenwerking van 12 jaar tussen instellingen. Capaciteitsopbouw en wetenschappelijk onderzoek vormen de hoofdactiviteit van de meeste projecten. Andere activiteiten zijn onderwijsvernieuwing en –verbetering, beleidsondersteuning, dienstverlening en de organisatie van opleidingen en congressen. Thematisch sluiten de projecten aan bij de landenstrategie van het respectieve partnerland. In 2011 genoten 173 projecten steun van VLIR-UOS.

In wat volgt tonen we enkele cases van samenwerkingsprojecten die in 2011 zijn opgestart of die in uitvoering waren. In een ander deel van het jaarverslag zullen we inzoomen op de beurzen en de ondersteuning van het hoger onderwijs.

Aantal lopende projecten in 2011 volgens looptijd

DE INGREDIËNTEN OM DE WERELD TE VERANDEREN LIGGEN IN DE ETHIOPISCHE RIFTVALLEI

In oktober 2011 ging het project 'Land and water research for sustainable livelihood in the south Ethiopian Rift Valley' van start. Het is een vierjarige samenwerking tussen Arba Minch University in Ethiopië en de KU Leuven, de Universiteit Antwerpen en de KHKempen. Het project zoekt naar duurzame oplossingen voor het conflict over het gebruik en beheer van de natuurlijke rijkdommen in de Riftvallei. Zijn de belangen van de landbouw, visserij, veeteelt en natuurbeheer met elkaar te verzoenen? Volgens de projectleiders wel.

Een belangrijke testcase voor Ethiopië

Vlaamse promotor Seppe Deckers (KU Leuven) is enthousiast over de samenwerking: 'Het project is absoluut innovatief. Het brengt vier grote disciplines samen: landevaluatie, aquatische ecologie, terrestrische ecologie en antropologie. In Ethiopië is er veel interesse voor het project. Het is immers een belangrijke testcase voor de combinatie van een sterke ontwikkelingsagenda en het behoud van biodiversiteit. Intussen zijn de twee geplande doctoraatsstudenten gestart. Na een eerste verblijf in België zijn beide studenten terug naar Ethiopië om de meetcampagne te beginnen.'

De promotoren van het project: Simon Shibru (Arba Minch University) en Seppe Deckers (KU Leuven) (foto: Hans Bauer)

...en voor de wereld

Lokale promotor Simon Shibru (Arba Minch University) onderstreept de mogelijke impact van het project: 'Het project levert instrumenten voor landbeheer, niet enkel voor de universiteit en de regio, maar voor heel het land.'

Seppe Deckers ziet de impact nog groter: 'Breng deze mensen samen in een dergelijke conflictsituatie en je ontwikkelt zeer interessante en originele ingrediënten die niet alleen in de regio toepasbaar zijn, maar die de wereld kunnen veranderen. Biodiversiteit en de conservatie van ecologische diversiteit zijn immers wereldwijde uitdagingen, die verbonden zijn met zoveel dingen, waaronder global change. We zijn hier slechts een steenworp verwijderd van een zeer interessante toekomst, waarschijnlijk voor vele gebieden in de wereld.'

De eerste resultaten

Volgens Seppe Deckers is het na amper acht maanden nog te vroeg voor duidelijke academische resultaten. Hij merkt wel op dat het sociaal netwerk rond het project zeer goed functioneert. Zo vertrekken er twee Vlaamse antropologen naar Arba Minch om deel te nemen aan het project. In juli zullen twee Vlaamse studenten bodemkunde en antropologie ter plaatse gedurende drie maanden onderzoek doen voor hun masterscriptie. Een derde Ethiopische student is een PhD gestart met financiering van NUFFIC en een vierde zit momenteel nog in de selectiefase bij NUFFIC, met medewerking van de UGent. Een vijfde heeft recent een PhD-beurs aangevraagd bij VLIR-UOS.

Bekijk de video over het project op <http://vimeo.com/45827109>

Vorbereidend onderzoek bij een focusgroep in het dorp Sigsig (Foto: project Migratie)

DE IMPACT VAN INTERNATIONALE MIGRATIE OP HET LEVEN VAN EEN GEMEENSCHAP: HET LABORATORIUM GENAAMD ECUADOR

Migratie heeft de voorbije zestig jaar de Ecuatoriaanse samenleving grondig veranderd. German Calfat, verbonden aan het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en –beheer (IOB) van de Universiteit Antwerpen, is projectleider van het project Internationale Migratie en Lokale Ontwikkeling. Hij vertelt ons over de uitdagingen en eerste resultaten van het project.

Laboratorium voor migratie

Het Zuiden van Ecuador, waar de Universiteit van Cuenca zich bevindt, lijkt wel een laboratorium voor onderzoek naar migratie voor onderzoekers uit de Verenigde Staten en Europa. De lokale universiteiten beschikken meestal niet over de capaciteit om degelijke studies uit te voeren. Het migratieproject ondersteunt wetenschappelijk onderzoek naar migratie aan lokale universiteiten en vormt een onderzoeksteam van Vlaamse en Ecuatoriaanse onderzoekers.

Politiek gevoelig

Aan het project nemen economen, antropologen, historici, psychologen, geografen en sociologen deel. Een onderzoeksteam samenstellen is volgens German Calfat geen eenvoudige klus: 'De universiteiten in Ecuador zijn voornamelijk gericht op onderwijs. Ze beschikken niet over een onderzoekstraditie. Het multidisciplinaire karakter maakt dat het project niet kan worden ondergebracht in één faculteit en dat de betrokkenen op zoek moeten gaan naar creatieve oplossingen binnen de universiteit. De onderzoekers moeten ook nog eens rekening houden met het feit dat migratie een politiek gevoelig thema is met een grote sociale impact.'

Resultaten

Ondanks de moeilijkheden heeft het project al resultaten geboekt. Er zijn verschillende publicaties, internationale congressen, de uitwisseling van onderzoekers, de vorming van vier toekomstige doctores en de oprichting van een onderzoeksnetwerk met banden in Spanje, Nederland en Mexico. German Calfat: 'Het belangrijkste resultaat is misschien wel de uitbouw van wetenschappelijk onderzoek als centraal element in het project.'

Het project maakt deel uit van de institutionele universitaire samenwerking met de Universidad de Cuenca (UCuenca). De samenwerking ging van start in 2007. Naast het project over migratie, omvat de samenwerking projecten over voeding en gezondheid, educatie over seksualiteit en reproductieve gezondheid, waterbeheer, geneeskundige planten, het beheer van werelderfgoed en de impact van mijnbouw op de biodiversiteit.

Impact op gemeenschap

In de tweede fase van het project staat de toepassing van het migratie impactmonitoringsmechanisme centraal. De tool is ontwikkeld tijdens de eerste fase en dient om de effecten van migratieprocessen op een systematische manier in kaart te brengen. Met een uitgebreide bevraging bij tweeduizend gezinnen van de gemeente SigSig in de provincie Azuay willen de onderzoekers beter begrijpen op welke manier migratie ingrijpt op het leven van de gemeenschap.

Lees meer over het project in het magazine Exchange to Change van september 2010 op www.ua.ac.be/iob.

Info over de samenwerking met UCuenca: <http://vlir-iuc.ucuenca.edu.ec/>.

WORMEITJES: EEN EFFECTIEF MIDDEL OM GEWICHT TE VERLIEZEN OF EEN GEVAAR VOOR DE GEZONDHEID?

Zelege Mekonnen is lokaal projectleider van het project 'Infectious diseases', dat deel uitmaakt van de Institutionele Universitaire Samenwerking met Jimma University in Ethiopië. Wanneer hij in een dorpsschool stalen verzamelt voor onderzoek naar infecties door ingewandswormen, krijgt hij wel een heel bijzondere vraag van een leerkracht.

Mijn collega's en ik zijn gehaast om een van de scholen te bereiken die zijn geselecteerd als onderzoekscentrum voor ons lopend project over infecties door ingewandswormen. Leerlingen staan in de rij om de stalen van ontlasting te overhandigen.

Ascarislumbricoides of in de volksmond ronde worm is een gigantische intestinale parasitaire worm die 35 centimeter lang kan worden en meer dan 200.000 eieren per dag kan produceren in het lichaam. Ik leg de leerlingen en de leerkrachten uit dat deze wormen diarree, maagpijn, opgezette buik en ondervoeding kunnen veroorzaken, omdat ze het grootste deel van de voedingsstoffen uit het menselijk lichaam opeten. Wanneer de wormen zich oprollen in een balletje kunnen ze de darmen, galwegen en pancreas blokkeren. Dit kan leiden tot ernstige complicaties die fataal kunnen zijn. De wormen kunnen ook migreren naar andere delen van het lichaam, zoals de longen en luchtwegen.

De leerlingen overhandigen ons de stalen en keren terug naar hun klas. Het is tijd om de school te verlaten en terug te keren naar Jimma University om de stalen te analyseren in het laboratorium. Plots stelt een leerkracht een wel erg uitdagende vraag. Ze is vooraan in de twintig, ietwat zwaarlijvig, maar met een aantrekkelijke uitstraling. Haar vraag gaat als volgt:

'De inname van wormeneitjes, met name van de Ascaris Lumbricoide, wordt beschouwd als een methode om af te slanken. Veel meisjes op verschillende plaatsen ter wereld proberen de methode uit. Ze denken dat het goedkoop en eenvoudig is. Wordt ze breed toegepast? Is ze doeltreffend en veilig? Wat is de reactie van de fitness-industrie op de methode?'

Ze glimlacht en wacht mijn antwoord af. Hoewel ik geen expert ben in afslankprogramma's, suggereer ik dat een evenwichtig dieet, minder eten

en meer beweging nog steeds de meest gezonde en doeltreffende manier is om af te slanken. Ik zeg haar dat het in ieder geval beter is om een gezondheidswerker te raadplegen alvorens te starten met een methode om af te slanken. Op die manier zijn de mensen op de hoogte van de voor- en nadelen en de risico's van de methode. Bij besmetting door een worm is het noodzakelijk om een gepaste behandeling te krijgen om verdere complicaties te vermijden.

Beste lezer, wat zou uw reactie zijn als u dit soort vragen krijgt? Op het einde van de dag komt de leerkracht tot de volgende conclusie: 'Ik blijf liever zoals ik ben, in plaats van slank en mooi te willen zijn door mezelf doelbewust bloot te stellen aan dodelijke worminfecties!'

Info over de samenwerking met Jimma University: <http://iucju.ugent.be/>.

Plots vraagt een leerkracht: 'De inname van wormeitjes wordt beschouwd als een methode om af te slanken. Is ze doeltreffend en veilig? Ze lacht en wacht mijn antwoord af.'

Op zoek naar larven in het
Gilgel Gibe reservoir.
(Foto: IUC JU)

ZEBRAVISJES HELPEN ONDERZOEK NAAR KANKER EN EPILEPSIE

Zowel aan de Surinaamse universiteit AdeKUS als aan de Universiteit van Cuenca in Ecuador worden zebravisjes gebruikt voor medisch onderzoek. In Suriname helpen ze onderzoek naar de behandeling van kanker, in Ecuador van epilepsie. De methode is goedkoop en eenvoudig toe te passen. Beide onderzoeksprojecten zijn tot stand gekomen in samenwerking met de KU Leuven, als onderdeel van de Institutionele Universitaire Samenwerking met AdeKUS en de Universiteit van Cuenca.

Kankeronderzoek

De onderzoeksgroep van medicinale planten van AdeKUS doet onderzoek naar kwaadaardige tumoren. Volgens cijfers van de Surinaamse overheid is kanker de derde belangrijkste doodsoorzaak in het land. Bij een klassieke behandeling worden de tumorcellen rechtstreeks aangevallen. De onderzoeksgroep experimenteert met een alternatieve behandeling. Door de groei van bloedvaten af te remmen trachten de onderzoekers de tumor te elimineren.

De zebravisjes worden gebruikt om plantenextracten te testen op hun vermogen om de groei van bloedvaten af te remmen. Het gaat om genetisch gemanipuleerde zebravisjes met fluorescerende bloedvatcellen. Wanneer bepaalde plantenextracten de groei van bloedvaten blijken af te remmen, sporen de onderzoekers de actieve componenten op en voeren ze verdere tests uit.

Een innovatieve toepassing van de proefopzet met zebravisjes ligt in het onderzoek naar oogafwijkingen bij diabetes. Bij bepaalde vormen van diabetes neemt immers het aantal bloedvaten toe wat kan leiden tot een vermindering van het zicht.

Onderzoek naar epilepsie

Aan de universiteit van Cuenca doet de onderzoeksgroep van medicinale planten onderzoek naar epilepsie. De onderzoekers gaan op zoek naar

Zebravis (foto: Peter de Witte)

planten en bestanddelen die een positief effect hebben op de behandeling van epilepsie. Ze doen een beroep op de lokale bevolkingsgroepen door hen te bevragen over hun kennis van planten.

De zebravisjes worden gebruikt om de plantenextracten te testen op hun activiteit. Dagelijks zamelen de onderzoekers de bevruchte eitjes in. Na enkele dagen behandelen ze de vislarfjes met verbindingen die epilepsie-achtige aanvallen uitlokken. Het gedrag van de larfjes is gemakkelijk onder een microscoop te volgen. De onderzoekers gaan na of de toevoeging van de plantenextracten aan het water de stuip trekkingen een halt toeroept.

Info over de samenwerking met UCuenca: <http://vlir-iuc.ucuenca.edu.ec/>.

Info over de samenwerking met AdeKUS: <http://vlir-iuc.uvs.edu/>.

Project UCuenca
(foto: Piet Wostyn)

NATUURLIJKE RIJKDOMMEN OMZETTEN NAAR VREDE EN WELVAART: 'DIT PROGRAMMA IS ZEER INNOVATIEF!'

Op 1 september 2011 werd de samenwerking met de Université Catholique de Bukavu (UCB) in DR Congo officieel ingehuldigd. De KU Leuven coördineert het programma langs Vlaamse zijde, in samenwerking met de UGent en de Universiteit Antwerpen. Het programma beoogt het welzijn van de bevolking in het conflictgebied Zuid-Kivu te verhogen. Op de agenda staan onderzoek naar de verbetering van de landbouw, de ontwikkeling van de mijnindustrie en er worden oplossingen gezocht voor lokale gezondheidsproblemen.

Heropbouw van Kivu

Het samenwerkingsprogramma met UCB focust voornamelijk op het beheer van natuurlijke rijkdommen in Kivu als onderdeel van de post-conflictheropbouw. De drie deelprojecten gaan over bodemvruchtbaarheid en plantziekten; beter beheer van de mijnactiviteiten; gezondheid met de focus op vrouwen en chronische ziekten zoals diabetes en hypertensie. Voor elk project is een team van academici en wetenschappers uit Vlaanderen en DR Congo samengesteld.

Resultaten

Een jaar later zijn de projectteams volledig operationeel. Ze voeren onderzoek uit in verschillende gebieden van de provincie Zuid-Kivu, vooral over landbouw en mijnbouw. Een onderzoeksprotocol voor enquêtes over de gezondheid van vrouwen is uitgewerkt. Onderzoek over diabetes en hypertensie heeft al veelbelovende resultaten opgeleverd.

Een belangrijk onderdeel van het programma is de vorming van jonge academici, onderzoekers en technici. Een aantal laboratoriumtechnici heeft training genoten over nieuwe analysemethoden aan de UGent en in Kenya. Verschillende studenten hebben een masteropleiding gevolgd aan de Universiteit Antwerpen. De voorbereidende stappen werden ondernomen om twee doctoraatsopleidingen te starten vanaf september 2012.

Er zal een impact zijn in de mate dat natuurlijke hulpbronnen, die vaak het voorwerp uitmaken van oorlog, worden omgezet naar vrede en welvaart. Professor J. Gwamuhanya, Rector Emeritus (UCB)

De voorbereiding zoals door VLIR-UOS gevraagd, vormde een boeiende oefening. We moesten voldoen aan een aantal voorwaarden. De toegenomen inspanning en discipline in het academische en administratieve beheer vormden op zichzelf al een stap naar verandering. Professor J. B. Ntagoma, voormalige lokale coördinator (UCB)

Door krachten te bundelen kunnen we een impact creëren voor de samenleving. Professor M. Vervenne, Rector Emeritus (KU Leuven)

Er zal een impact zijn op de gemeenschappen. Dit programma stelt ons in staat om, samen met de overheid, instrumenten toe te passen en mogelijke oplossingen te vinden. Professor D. Mubagwa, Vlaamse coördinator (KU Leuven)

Foto: Martine Dekoninck

CASES SAMENWERKINGSPROJECTEN

Prestigieuze prijs voor 'Improving Statistical Literacy'

Het project 'Improving Statistical Literacy' won in 2011 de wedstrijd 'Best Cooperative Project in Statistical Literacy of the year 2010' van het Internationaal Statistisch Instituut (ISI). Het project beoogt de ontwikkeling van statistisch lesmateriaal en de training van docenten in Ethiopië. 15 statistici uit vijf Ethiopische universiteiten volgden opleidingen in België. Eén van de belangrijkste verwezenlijkingen van het project is de start van een MSc-programma in de Biostatistiek aan Jimma University en de ontwikkeling van aangepast leermateriaal. Het project is gekoppeld aan de Institutionele Universitaire Samenwerking met Jimma University (Ethiopië) en de Eduardo Mondlane Universiteit (Mozambique).

De coördinatoren aan Ethiopische zijde zijn Yehenew Getachew (Jimma University), Befekadu Gashaw (Hawassa University) en Fentaw Abegaz (Addis Ababa University). De Vlaamse coördinatoren zijn Luc Duchateau (UGent, voor samenwerking met IUC-JU) en Marc Aerts (UHasselt, voor samenwerking IUC-EM). Meer info op de projectwebsite www.nssbiostat.ugent.be.

Vlaamse opensourcesoftware vindt zijn weg naar bibliotheken en musea in Cuba

ABCD klinkt als een les alfabet in de kleuterklas, maar het gaat om een systeem voor bibliotheekautomatisering met gratis opensourcesoftware. Het project DOCBIBLAS promoot de toepassing van ABCD in verschillende partnerlanden van VLIR-UOS. De bezieler van het DODBIBLAS-project is Egbert De Smet (UA). In overleg met onder meer UNESCO bracht hij een internationale dynamiek op gang van opensourcebibliotheekautomatisering.

Cuba is één van de landen waar universiteiten ABCD toepassen. Ondertussen gebruiken meer dan vijf Cubaanse universiteiten het systeem. ABCD is zelfs doorgedrongen tot in provinciale bibliotheken en musea van onder meer de provincie Vila Clara. De brede toepassing buiten de campus past binnen het Cubaanse beleid om onderwijs dichterbij het volk te brengen. De universiteiten werken nauw samen met provinciebesturen, culturele centra, musea en bibliotheken. De behoefte aan de ontwikkeling van eigen software is groot. Het VS-embargo verhindert immers het gebruik van Amerikaanse software. Vlaamse universiteiten leveren in verschillende VLIR-UOS-programma's een belangrijke bijdrage aan de inzet en het beheer van ICT in Cuba.

BEURZEN

VLIR-UOS biedt beurzen aan studenten en professionals uit het Zuiden voor opleidingen in Vlaanderen en PhD's. De opleidingen in Vlaanderen omvatten zowel korte trainings als masteropleidingen. De PhD-beurzen voorzien een verblijf in Vlaanderen en het thuisland. Binnen de samenwerkingsprojecten bestaat ook een mogelijkheid om beurzen te geven aan betrokkenen uit het Zuiden, zowel voor trainings, masters als PhD's.

Studenten van een Vlaamse universiteit of hogeschool kunnen een beurs aanvragen voor een erkend opleidingsonderdeel, zoals een stage of een scriptieverblijf, in het Zuiden. Daarnaast komen ze in aanmerking voor een doctoraatsbeurs over een thema dat aansluit bij de samenwerking met het Zuiden.

In 2011 ontvingen 1174 personen een beurs van VLIR-UOS.

Vlaamse studenten

Stage- of scriptiebeurzen	500
PhD-beurzen	34

Studenten uit het Zuiden

Beurzen voor een training of MSc in Vlaanderen	400
PhD-beurzen	240

VLIR UOS *Partners in Development*

DEM

Application form for a VLIR funded International Course (ICP) or a VLIR funded International Training Programme (ITP)

IMPORTANT!

- **NEW:** The Belgian Directorate-General for Development Cooperation decided to modify, as of 2008, the country list applicable to university cooperation for development. **Only 41 countries remain on the list.** Please check carefully whether your country of origin is on the list. If not, refrain from applying since your application will not be eligible (for the country list, see below: 11. Instructions for applicants / 12. Checklist).
- **NEW:** For the programmes from the Hasselt University, Katholieke Universiteit Leuven and the University of Antwerp (some documents are to be sent to Katholieke Universiteit Leuven, some to VLIR for the Hasselt University and the University of Antwerp (all documents are to be sent to VLIR)).

Apply online through the following links:

- **Katholieke Universiteit Leuven:** <http://www.kuleuven.be/applicationform>
- **Hasselt University:** <https://cidinfra.hasselt.be/applicationform>
- **University of Antwerp:** <http://www.ua.ac.be/rd>

When you have completed the online application form of the Hasselt University, please send the application form to your VLIR application file and send this file to the VLIR office: VLIR Scholarship office (ICP/ITP), Boterhoeksweg 1A, B-1050 Brussels, Belgium.

When you have completed the online application form of the University of Antwerp, please add the printout of the application form to your VLIR application file and send this file to the VLIR office: VLIR Scholarship office (ICP/ITP), Boterhoeksweg 1A, B-1050 Brussels, Belgium.

An application for a VLIR scholarship that is receiving substantial support through project funding in the framework of an IUC Programme between VLIR and the concerned university in the South, are not eligible for VLIR funding. For more details, please contact the VLIR office: VLIR Scholarship office (ICP/ITP), Boterhoeksweg 1A, B-1050 Brussels, Belgium.

Applications for programmes organised by these universities that is not accompanied by substantial IUC funding from VLIR, Belgium that can be considered for VLIR scholarships.

EFFICIËNTE WATERZUIVERING REDT STATISTICUS VAN VERDRINKINGSDOOD

Kent u de boutade van de statisticus die in een meer van gemiddeld een halve meter diep verdrinkt? Arnoud Cuppens stelt in zijn doctoraatsonderzoek vast dat veel waterzuiveringsinstallaties slecht functioneren omdat men bij de bouw ervan uitgaat van een gemiddelde instroom van afvalwater. De installaties zijn echter niet opgewassen tegen zware regenval. Benieuwd naar de resultaten en indrukken van zijn onderzoek stellen we Arnoud enkele vragen, alvorens hij het vliegtuig opspringt naar Paraguay om daar de resultaten van zijn onderzoek te verspreiden.

Waarom prikkelde het onderwerp u?

Arnoud Cuppens: Tijdens vrijwilligerswerk in Paraguay stelde ik vast dat slechts een klein percentage van het afvalwater gezuiverd werd en dat de waterlopen in stedelijke gebieden in feite open riolen zijn. Vooral het feit dat veel mensen in ontwikkelingslanden noodgedwongen vlakbij vervuilde waterlopen leven, zette me aan om onderzoek te doen naar afvalwaterzuivering in ontwikkelingslanden.

Wat is voor u de belangrijkste ontdekking van het onderzoek?

De huidige richtlijnen voor de bouw van natuurlijke afvalwaterzuiveringsinstallaties houden onvoldoende rekening met de lokale uitdagingen in ontwikkelingslanden. Men focust op een zo hoog mogelijke gemiddelde zuiverings efficiëntie. Men gaat ervan uit dat er een constante instroom is van afvalwater met eenzelfde organische lading. In de praktijk zijn er echter zeer grote fluctu-

aties in waterkwantiteit en -kwaliteit van de instroom, vooral door de grote instroom van regenwater tijdens stormen. Dit kan leiden tot een verminderde zuiveringsefficiënte of in het ergste geval een defecte zuiveringsinstallatie.

Welke toepassingen ziet u in de resultaten van het onderzoek?

Ik heb een methodologie ontwikkeld om storingen van natuurlijke afvalwaterzuiveringsinstallaties te identificeren en te modelleren. Hierdoor kunnen we de werking van afvalwaterzuiveringsinstallaties in ontwikkelingslanden verbeteren.

De opgedane kennis en de datacollectie over rioleringsystemen kan onderzoekers en donoren helpen bij de analyse van de waterzuivering in ontwikkelingslanden. In het kader van de millennium ontwikkelingsdoelen investeren donoren immers massaal in de constructie van sanitaire voorzieningen. Er zijn echter weinig onderzoeksgegevens over de efficiëntie van de werking van de waterzuiveringssystemen.

Welke ervaring is u het meest bijgebleven?

De dag die me het meest zal bijblijven is 24 mei 2009. Ik was in het stadje Coronel Oviedo toen er een enorm zwaar onweer uitbrak. Er viel op minder dan 24 uur 205 mm uit de hemel, waarmee het lokale record van 150 mm neerslag ruimschoots werd verbroken. Ter vergelijking: in Vlaanderen valt ongeveer 800 mm neerslag in een heel jaar. Bij een zwaar onweer registreren we 50 tot 60 mm neerslag. Als hydroloog was het een unieke ervaring om te observeren hoe het regenwater wegtrekt uit het urbane gebied.

Foto's: Arnoud Cuppens

Arnoud Cuppens behaalde in 2011 een doctoraat aan de KU Leuven, afdeling Bodem- en Waterbeheer. Voor zijn onderzoek naar efficiënte waterzuivering in Paraguay ontving hij een Vlaamse Doctoraatsbeurs van VLIR-UOS.

De deelnemers van de opleiding,
samen met promotor Wim Van
Petegem (Foto: Anne-Leen Maes)

MEDIA EN LEREN: EEN OPWINDENDE MIX

Een medewerker op rust van de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking, Edwin Bourgeois, ontmoette Prohla Karmaker in Bangladesh. De voormalige bursaal van VLIR-UOS volgde de opleiding 'Audio Visual Learning Materials – Management, Production and Activities' (AVLM) aan de KU Leuven. Over de ontmoeting schrijft Edwin Bourgeois:

Prohla Karmaker werkt bij de NGO BRAC in Bangladesh, maakt illustraties van leerboeken en didactisch materiaal voor het basisonderwijs. Het is prachtig en nuttig. Dit is volgens mij één van de beste investeringen in bursalen geweest. Hij is teruggekeerd naar zijn job in Bangladesh en zijn werk wordt er gewaardeerd. Ik vind het formidabel wat hij produceert, in vergelijking met de vervelende schoolboeken van het ministerie van onderwijs in Bangladesh en in de vele andere landen waar ik de droevige leerboeken gezien heb.

De opleiding duurt acht weken en richt zich op onderwijsondersteuners uit het Zuiden. De deelnemers starten met een stoomcursus onderwijstechnologie en multimediatproductie, om dan zelf multimediale leermaterialen voor hun thuissituatie te maken. Enkele reacties van oud-bursalen:

Het was een interessante en opwindende ervaring. We probeerden de ene na de andere technologie, maakten fouten, maar deden vooral veel ervaring op. Een heel intrigerende combinatie, media en leren.

Carol Chi Ngang, South Africa Social Development Agency, Zuid-Afrika

De opleiding was heel rijk. Ze verbreedde mijn kennis over audiovisuele technologieën, leerde mij om zelfstandig mijn weg te zoeken en bood mij een internationaal netwerk aan.

Mai Shanti, Birzeit University, Birzeit, Palestina

Ik heb zojuist goed nieuws gekregen. De Wereldbank keurde ons Vietnam Blended Learning Project goed! Zonder jullie ideeën en aanmoedigen was ik niet in staat geweest de aanvraagformulieren in te vullen. We vinden het enorm spannend om samen met jullie dit project vorm te geven.

Nguyen Thi Van Su, Can Tho University, Hanoi, Vietnam

De opleiding AVLM geniet steun van VLIR-UOS binnen het Internationaal Trainingsprogramma. De deelnemers komen in aanmerking voor een beurs van VLIR-UOS.

STAGE- EN SCRIPTIEVERBLIJVEN IN HET ZUIDEN HEBBEN EEN GROTE MEERWAARDE VOOR DE STUDENTEN

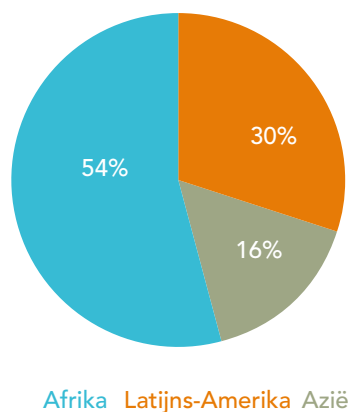
In 2011 ontvangen 500 studenten van Vlaamse universiteiten en hogescholen een reisbeurs van VLIR-UOS voor een verblijf in het Zuiden als onderdeel van een stage of scriptieonderzoek. Wie zijn ze? Waar trekken ze naartoe? Wat is voor hen de meerwaarde van het verblijf?

1 op 4 kiest voor Suriname of Zuid-Afrika

Ongeveer 3/4e van de beurzen gaat naar vrouwen. Als we kijken naar de bestemmingen, trekt iets meer dan de helft van de studenten naar Afrika; één op drie kiest voor Latijns-Amerika. Azië is met 16% de minst populaire bestemming.

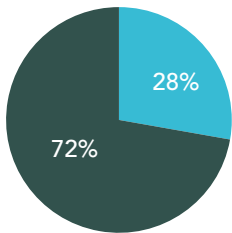
Suriname en Zuid-Afrika zijn al jaren de topbestemmingen voor de reisbeurzen, en dat is ook zo in 2011. Andere populaire bestemmingen zijn Kenia, Ecuador, Uganda, Tanzania, India, Ethiopië, Ghana en Peru.

Ranking	Land	% studenten
1	Suriname	14%
2	Zuid-Afrika	11%
3	Kenia	6%
4	Ecuador	6%
5	Uganda	5%
6	Tanzania	5%
7	India	5%
8	Ethiopië	4%
9	Ghana	4%
10	Peru	4%

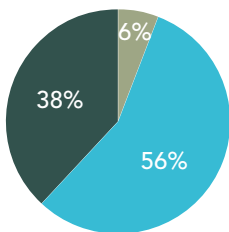
Meerwaarde voor loopbaan of studie voor 94%

Voor 94% van de studenten heeft de ervaring in het Zuiden een grote tot zeer grote meerwaarde op de opleidingen of de verdere loopbaan. Slechts 6% vindt dat de meerwaarde klein is.

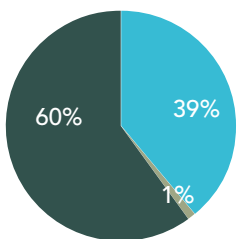
Vrouw Man

meerwaarde voor
loopbaan/studie

Zeer groot Groot Klein

Persoonlijke
meerwaarde

Zeer groot Groot Klein

Enkele positieve elementen die de studenten aanhalen zijn:

- Ik heb geleerd probleemoplossend te denken in verschillende situaties.
- Ik heb specifieke persoonlijke vaardigheden opgedaan die belangrijk zijn voor een orthopedagoog, zoals geduld, tolerantie en flexibiliteit.
- Voor alle problemen zelf oplossing trachten te vinden was leerrijk.

Een andere student was minder positief. Volgens hem zien werkgevers een buitenlandse stage helemaal niet als een meerwaarde. Ze zien liever een stage bij een binnenlands bedrijf.

Persoonlijke meerwaarde voor 99%

Op de vraag of hun verblijf in het Zuiden een meerwaarde heeft gehad voor hun persoonlijke ontwikkeling, antwoorden de studenten bijna unaniem positief. Voor 60% van de studenten is die meerwaarde zeer groot. Voor slechts 1% is de meerwaarde klein.

Enkele positieve elementen:

- Ik sta zekerder in mijn schoenen en heb veel dingen leren relativeren.
- Ik heb een ruimer beeld verworven over de problemen die bestaan in de wereld.
- Ik ben veel zelfstandiger geworden.
- Eigenschappen die ik in Peru heb getraind zijn: initiatief nemen, doorzetten, zelfstandig, flexibel, geduldig en meelevend zijn.

Een andere student relateert de meerwaarde:

- De 2 maanden in Paramaribo waren fantastisch maar hebben mijn leven niet drastisch veranderd.

CASES BEURZEN

Voormalige bursaal uit Kenia wint de EMRC-Rabobank Project Incubator Award 2011

Everlyne Cherobon ontving een prijs van 15.000 dollar voor haar project met kleine boeren in Kenia. De EMRC-Rabobank Project Incubator Award stimuleert innovatie en ondernemerschap. Everlyne Cherobon is oprichter en coördinator van EMEDEN Kenya, een boerenvereniging die aan bijenteelt doet en zonnebloemen produceert in de droge gebieden van Kenia. Recent breidde de vereniging haar activiteiten uit met de productie van gemalen noten, bonen, gierst en sorghum. Ze streeft ernaar om de productie te verhogen door haar leden toegang te verlenen tot microleningen. Everlyne volgde de opleiding Beekeeping for Poverty Alleviation aan de Universiteit Gent met een beurs van VLIR-UOS. Everlyne Cherobon: 'De prijs was een grote doorbraak en ik dank God er voor. Ik zal de fondsen gebruiken om de activiteiten te verbeteren en om microleningen aan de boeren te verlenen.'

'Ik heb mezelf als persoon én als toekomstige arts beter leren kennen'

Marieke Huys trok in 2011 naar India. 'Deze stage is voor mij op zoveel vlakken een openbaring geweest. Ik bekijk dit niet als een medisch technische stage, zoals een normale kliniekstage. Voor mij is het eerder een sociale stage waarin je jezelf als persoon én als toekomstige arts vormt en dieper leert ontdekken. Deze buitenlandse stage heeft mij herinnerd aan de idealen waarmee ik geneeskunde gestart ben. Er is een vuur aangewakkerd. Of dit een nieuw vuur is of een oud vuur dat aan kracht wint, weet ik niet. Het belangrijkste is dat het vuur er is en ik laat het niet doven.'

[Uit Universiteit Hasselt Magazine, nr 4, oktober 2011.](#)

Minister-president Peeters bezoekt Vlaamse reisbeursstudenten in Zuid-Afrika

Vlaams minister-president Kris Peeters ontmoette in augustus 2011 Vlaamse studenten in Zuid-Afrika. De studenten voerden er onderzoek of een stage uit met een reisbeurs van VLIR-UOS.

Get together day 2011

Om de twee jaar brengt VLIR-UOS alle bursalen uit het Zuiden die op dat moment in Vlaanderen verblijven samen voor een netwerkevent. In 2011 was de UGent gastheer van de Get Together Day. 400 bursalen namen deel aan het event.

ONDERSTEUNING HOGER ONDERWIJS

Naast de ondersteuning van samenwerkingsprojecten en de toekenning van beurzen, beoogt VLIR-UOS ook de versterking van het hoger onderwijs in de partnerlanden. De manier waarop dit gebeurt verschilt per land. Het kan gaan om de organisatie van workshops of de creatie van netwerken. Daarnaast stimuleert VLIR-UOS ook Zuid-Zuid-samenwerking, waarbij universiteiten uit het Zuiden samen kennis en ervaring uitwisselen en projecten opzetten.

Foto: Philippe Reynaers

Foto: Christophe Goossens

VLAAMSE EN FRANSTALIGE RECTOREN TEKENEN VOOR VERDERE SAMENWERKING MET VIETNAM

Een delegatie van rectoren en vertegenwoordigers van Vlaamse en Franstalige universiteiten bracht een bezoek aan Vietnam van 10 tot 16 april 2011. Het bezoek had vooral als doel nieuwe vormen van samenwerking tussen het hoger onderwijs in België en Vietnam te exploreren. Het hoogtepunt was de gezamenlijke ondertekening van een Memorandum of Understanding over verdere samenwerking tussen de Belgische en Vietnamese universiteiten.

Het bezoek aan Vietnam was een initiatief van de Belgische ambassadeur in Vietnam, Hubert Cooreman, en rector Paul Van Cauwenberge (UGent). Aan Vlaamse kant coördineerde VLIR-UOS de zending. Langs Vlaamse kant waren de UGent, Vrije Universiteit Brussel, KU Leuven, U Hasselt, UA en VLIR-UOS vertegenwoordigd.

Memorandum of understanding voor nieuwe samenwerking

In Hanoi vond een gezamenlijk seminarie plaats waar alle Belgische en de belangrijkste Vietnamese universiteiten een Memorandum of Understanding ondertekenden, in het bijzijn van de Belgische ambassadeur en een vertegenwoordiger van het Vietnamese ministerie van Onderwijs. De verschillende partijen engageerden zich onder meer om nieuwe samenwerking op te zetten in de vorm van credit exchange, joint and double degree curricula, gezamenlijk onderzoek, doctoral schools en technology transfer.

Duurzame partnerschappen

Vietnam is een belangrijk land voor de Belgische universiteiten en een partnerland van de Belgische ontwikkelings samenwerking. De samenwerking tussen Vlaamse en Vietnamese universiteiten kreeg vooral vorm vanaf 1998, in de schoot van het VLIR-UOS-programma Institutionele Universitaire Samenwerking, met Hanoi University of Science and Technology en Can Tho University. Mede dankzij deze

Ondertekening MoU door
Belgische en Vietnamese
vertegenwoordigers

samenwerking hebben beide Vietnamese universiteiten een ware transformatie doorgemaakt. Terwijl in 1998 de internationale relaties nog in de kinderschoenen stonden, zijn de universiteiten vandaag uitgegroeid tot sterke en dynamische onderwijs- en onderzoeksinstituten met wereldwijde samenwerkingsverbanden.

Voormalige bursalen bekleden topposities

Een ander speerpunt in de samenwerking met Vietnam zijn de beurzen. VLIR-UOS heeft het voorbije decennium sterk geïnvesteerd in doctoraatsbeurzen, masterbeurzen en beurzen voor professionele trainings. Zo hebben tussen 2004 en 2010 85 Vietnamezen een beurs van VLIR-UOS ontvangen om een master te volgen aan een Vlaamse universiteit, 59 een training en 26 een doctoraatsopleiding. Heel wat voormalige bursalen aan Vlaamse universiteiten bekleden vandaag topposities in Vietnam, zowel in de politiek, de bedrijfswereld als de academische wereld. Tijdens het seminarie in Hanoi stelde de sectie van de Belgische Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking in Hanoi de website voor Vietnamese alumni www.vietbelumni.org voor.

Internationale samenwerking en ontwikkelingssamenwerking

Vietnam blijft een belangrijk partnerland voor de Vlaamse universiteiten. Omdat er nog grote verschillen bestaan tussen de Vietnamese universiteiten, zal Vlaanderen in de samenwerking een onderscheid maken tussen enerzijds de meer geavanceerde instellingen en anderzijds de instellingen in ontwikkeling. Voor de meer geavanceerde instellingen zal de samenwerking de vorm aannemen van reguliere wetenschappelijke samenwerking. Het FWO-programma van samenwerking tussen Vlaanderen en Vietnam past hierbinnen. De instellingen in ontwikkeling komen in aanmerking voor universitaire ontwikkelingssamenwerking. Bedoeling is wel dat er linken blijven bestaan tussen beide vormen van samenwerking, zodat ze elkaar kunnen versterken. De nieuwe landenstrategie van VLIR-UOS voor Vietnam focust op de regionale rol van het land, als hub voor verdere samenwerking in Zuidoost-Azië.

CONGOLEES MINISTER VAN HOGER ONDERWIJS LOOFT VLIR-UOS TIJDENS CONFERENTIE OVER DE TOEKOMST VAN HET HOGER ONDERWIJS

Van 6 tot 10 juni 2011 vond in Kinshasa een conferentie plaats over de kwaliteit van het hoger onderwijs in DR Congo, met de steun van VLIR-UOS. Centrale thema's waren internationalisering en de hervorming van het hoger onderwijs. Kwaliteitszorg in het hoger onderwijs is een belangrijk thema voor VLIR-UOS in DR Congo. Volgens Kathleen Wuytack, landenvertegenwoordiger van VLIR-UOS in DR Congo, zet de Congolese minister concrete stappen in de hervorming van het hoger onderwijs, met linken naar het VLIR-UOS-programma.

Internationale aansluiting

Naast de toenmalige minister van Hoger Onderwijs, Léonard Mashako Mamba, namen heel wat rectoren en directeurs van publieke en private organisaties deel aan de conferentie. De minister benadrukte het belang van kwaliteitsvol onderwijs. Met de conferentie wilde de minister onderzoeken hoe het hoger onderwijs in DR Congo internationale aansluiting kan vinden en hoe het tegemoet kan komen aan de internationale kwaliteitsstandaarden. Bijzondere aandacht ging uit naar de toepassing van het systeem van licenties, masters en doctoraten, het gebruik van communicatietechnologie in het hoger onderwijs en de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. De minister bedankte partners zoals de Wereldbank, UNESCO en UNICEF, maar ook VLIR-UOS, CUD en de Belgische ontwikkelingssamenwerking, voor hun bijdrage aan de conferentie.

Een stap vooruit

Kathleen Wuytack nam deel aan de conferentie. Ze is opgetogen over het feit dat de aanbevelingen kort nadien al werden vertaald in twee ministeriële besluiten. De eerste gaat over de creatie van een bestuursorgaan voor de afstemming van het Congolese hoger onderwijs op de mondiale onderwijs- en onderzoeksruimte. De benoeming van de leden is opgenomen in het tweede besluit. Kathleen Wuytack: 'De besluiten zijn echt een stap vooruit. Ze vormen de eerste concrete stappen naar een verbeterd onderwijssysteem dat DR Congo toelaat om aan te sluiten bij de rest van de academische wereld. De toepassing van licenties, masters en doctoraten houdt een verplichte toepassing van kwaliteitszorg in. Er zijn dus heel

De Congolese rectoren en Kathleen Wuytack (rechts op de foto), landenvertegenwoordiger van VLIR-UOS (foto: Wannes Verbeeck)

wat opportuniteiten voor samenwerking tussen het VLIR-UOS-programma voor kwaliteitszorg en de hervorming die de minister plant.'

Interesse van Wereldbank en Afrikaanse Ontwikkelingsbank

Kwaliteitszorg geniet niet enkel de belangstelling van de universiteiten en de overheid in DR Congo, maar ook van donoren zoals de Wereldbank en de Afrikaanse Ontwikkelingsbank. De Wereldbank stelt fondsen ter beschikking om kwaliteitszorg in DR Congo uit te breiden en volgt daarbij de manier van werken van VLIR-UOS. Aan de eerste opleiding over kwaliteitszorg namen, naast de VLIR-UOS-partners, vier bijkomende universiteiten deel. Het Congolese Ministerie voor Hoger en Universitair Onderwijs en Onderzoek beoogt immers een geografische uitbreiding van de kwaliteitszorg. De Afrikaanse Ontwikkelingsbank financiert de toepassing van kwaliteitszorg in andere provincies.

Het project Kwaliteitszorg kwam tot stand met de medewerking van emeritus Oswald Van Cleemput (UGent), de cel kwaliteitszorg van de VLIR en Vlaamse experts.

VLIR-UOS ALS PLATFORM

VLIR-UOS is het platform waar het hoger onderwijs samenwerkt voor ontwikkeling en waar het informatie en best practices uitwisselt. We zien het als onze taak om professoren, docenten, studenten en beleidsmakers te inspireren en informatie aan te bieden over internationale samenwerking. Inspiratie zet aan om even over de muur te kijken, om nieuwe ideeën op te doen, of om in actie te schieten. We weten dat universitaire ontwikkelingssamenwerking niet de eenvoudigste opdracht is. En toch zetten jaarlijks heel wat nieuwe enthousiastelingen de stap.

LANDENSTRATEGIEËN ALS ROUTEKAART VOOR TOEKOMSTIGE SAMENWERKING

In 2010 engageerde VLIR-UOS zich ten aanzien van de toenmalige minister van Ontwikkelingssamenwerking om het aantal partnerlanden vanaf 2013 te beperken tot 20. Voor elk partnerland zou VLIR-UOS een landenstrategie uitwerken, die dienst doet als routekaart voor toekomstige samenwerking. Samen met de Vlaamse universiteiten en hogescholen besliste VLIR-UOS om tegen eind 2011 een landenstrategie uit te werken voor Cuba, Ecuador, Uganda, Tanzania en Vietnam.

Opportunities voor samenwerking

Een landenstrategie weerspiegelt de opportuniteiten voor universitaire ontwikkelingssamenwerking tussen het betreffende land en Vlaanderen en vormt het referentiekader voor VLIR-UOS voor de opmaak van oproepen en de selectie van voorstellen. Een strategie gaat uit van de noden en vragen van het betreffende land en houdt rekening met wat andere actoren in het land doen. Daarnaast moet een strategie zowel gedragen zijn door de partners in het land als de potentiële partners in Vlaanderen. Een landenstrategie kan een geografische en/of thematische invulling hebben en aangeven welke interventietypes geschikt zijn.

Voobereiding

Om tot een landenstrategie per land te komen stelden we externe experts aan en organiseerden we informatie- en consultatiemomenten, zowel in Vlaanderen als in de betreffende landen. Een desk study met een contextanalyse van het hoger onderwijs en de armoedebestrijding in het land vormde de basis voor de landenstrategienota. Verder organiseerden we een brede bevraging over de prioritaire aandachtspunten voor toekomstige samenwerking met en in de landen en consulteerden we ook de Vlaamse stakeholders. In het najaar van 2011 vonden zendingen plaats naar de vijf landen, samen met de identificatie van potentiële partners voor toekomstige langetermijnsamenwerking.

Institutionele samenwerking en nationale netwerken

Naast institutionele samenwerking met één universiteit in een land, voorzien

we ook nationale netwerken van universiteiten die samenwerken vanuit een centraal thema. In april en mei 2012 hebben delegaties uit Cuba, Ecuador, Uganda, Tanzania en Vietnam een bezoek gebracht aan België om partners te vinden voor institutionele samenwerking en netwerken. Academics uit Vlaanderen en de vijf landen stellen momenteel teams samen om de volgende jaren duurzame antwoorden uit te werken op de belangrijkste uitdagingen.

Voor DR Congo volgen we een afwijkend traject. In DR Congo werkt VLIR-UOS immers al langer met een landenbeleid. In 2011 brachten we de strategische lijnen van het huidige Congoprogramma in kaart, om na te gaan welke aanvullingen en wijzigingen noodzakelijk zijn. We organiseerden verschillende consultatiemomenten in Vlaanderen en DR Congo om de conceptnota voor een landenstrategie te bespreken. Het proces loopt verder in 2012.

Workshop identificatie landenstrategie Tanzania
(Foto: Luc Janssens de Bisthoven)

MOET HET HOGER ONDERWIJS AAN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING DOEN?

Tijdens het nieuwjaarsevent 2011 gingen we in debat met beleidsmakers over de plaats van ontwikkelingssamenwerking binnen het Vlaams hoger onderwijs. Panelleden waren Raf Devos (adjunct-kabinetschef Hoger Onderwijs), Johan Meeusen (vicerector van de Universiteit Antwerpen), Guy Aelterman (toenmalige directeur van Artesis Hogeschool Antwerpen), Bart De Moor (vicerector Internationalisering van de KU Leuven), Jean-François Deneff (toenmalige voorzitter CUD), Roel Merckx (ondervoorzitter VLIR-UOS).

'Ik denk juist wél dat ontwikkelingssamenwerking een aantrekkingspool kan zijn voor jonge mensen'

(Bart De Moor, KU Leuven)

Bart De Moor: Een aantal bekende Vlaamse CEO's zei recent:

Ontwikkelingssamenwerking dat moet je wel doen, maar dat is eigenlijk geen speerpunt op basis waarvan je meer studenten zal kunnen werven.' We zijn nu aan een initiatief bezig om die CEO's van wederwoord te dienen. Ik denk juist wél dat ontwikkelingssamenwerking een aantrekkingspool kan zijn voor jonge mensen.

Johan Meeusen: Onze opdracht als universitair beleid is dat het enthousiasme van de individuele professoren of onderzoekers die aan ontwikkelingssamenwerking doen gehandhaafd blijft, dat het niet gefnuikt wordt door het feit dat we gedwongen zijn deel te nemen aan de ratrace waarbij onderwijs en vooral onderzoek financieel wordt gemeten. Ik denk dat we als universiteiten steeds weer terug op de voorgrond moeten plaatsen dat het niet enkel om onderzoek en onderwijs gaat, maar dat dienstverlening evenzeer een kerntaak is van de universiteit.

'Onderwijs en onderzoek moeten ook oog hebben voor de grote problemen op deze planeet'

(Roel Merckx, KU Leuven)

Roel Merckx: We blijven steeds een probleem hebben zolang dit soort activiteiten aan universiteiten beschouwd worden als dienstverlening, want dan is het iets dat erbij komt, of er níet bijkomt. De hoofdtaak is om onderwijs te verzorgen op

het hoogste niveau. Zolang je niet de hele ontwikkelingscontext in je onderwijs betreft, in welk vakgebied ook, ben je volgens mij niet goed bezig. Een land of een regio heeft er alle baat bij om zijn onderwijzend personeel in aanraking te brengen of de kans te geven een ruime blik op de wereld te krijgen.

'We kunnen een aantal problemen in het Noorden maar oplossen door samen te werken met het Zuiden'
(Jean-François Deneff, UCL)

Jean-François Deneff: De universiteiten moeten werken aan hun geloofwaardigheid, zowel in het Noorden als in het Zuiden, door maatschappelijke problemen aan te pakken die gelinkt zijn aan de 'global village' waarin we leven. We kunnen een aantal problemen in het Noorden maar oplossen door samen te werken met het Zuiden.

Raf Devos: Ik heb in de twee maanden dat ik voor minister Smet werk op geen enkel ogenblik het woord ontwikkelingssamenwerking gelezen in de documenten die ik voor mijn neus heb gehad. Ik denk dat dat iets wil zeggen. Ik heb aan de administratie gevraagd wat we allemaal doen vanuit de Vlaamse Gemeenschap. Het werd stil.

Debat met vlnr moderator Marc Van de Looverbosch en panelleden Jean-François Deneff, Roel Merckx, Bart De Moor, Guy Aelterman, Johan Meeusen en Raf Devos (Foto: Philippe Reynaers)

PECHA KUCHA: DE ESSENTIE IN 6 MINUTEN EN 40 SE- CONDEN

Krullen uw tenen ook bij het zien van presentaties waar geen einde aan lijkt te komen en waarbij de centrale boodschap verdrinkt in de overvloed aan onleesbare cijfers? Wij gingen op zoek naar een methodiek voor korte en inspirerende presentaties met een duidelijke boodschap. We vonden die bij Pecha Kucha. De formule: 20 beelden en 20 seconden per beeld, goed voor een presentatie van 6 minuten en 40 seconden. De strakke regels dwingen de spreker om creatief te zijn, een duidelijke verhaallijn uit te werken en vooraf te oefenen.

Tijdens het nieuwjaarsevent 2011 vroegen we aan vijf sprekers om volgens de Pecha Kucha-formule een antwoord te geven op de vraag 'Samenwerken met het Zuiden: wat doet het met u?' Het resultaat: vijf inspirerende verhalen en een enthousiast publiek. De sprekers waren Nico Koedam (Vrije Universiteit Brussel), Karen Vancampenhout (K.H.Kempen en KU Leuven), Luc Duchateau (UGent), Anne Becker (UGent), Jan De Maeseneer (UGent). Bekijk het videoverslag op <http://vimeo.com/19285196>.

Dat smaakte naar meer. Op 26 mei 2011 organiseerden we samen met Architempo, VUB CROSSTALKS, VAIS en WOB een Pecha Kucha Night Brussels in de Beursschouwburg. Onder de sprekers VLIR-UOS PhD-bursaal Teodora Cabasan die sprak over hoe studenten hun kennis en ervaring voor ontwikkeling zelf doorgeven en professor Balu (UGent) over wat wij kunnen leren van de Indische cultuur. Bekijk het videoverslag op www.vimeo.com/album/1671135.

'De mensen die in België hebben gestudeerd gingen terug naar hun land. Het is een lonende ervaring dat deze studenten die we ooit hebben getraind nu onderzoekers zijn, dat sommige onder hen zelf docent zijn geworden en opnieuw studenten opleiden.' (Teodora Cabasan, PhD at KU Leuven)

U vindt alle videoverslagen op <http://vimeo.com/vliruos>.

'Whenever I draw a circle, I want to step out of it. Je leert om buiten je denkkader te denken. Je moet het durven. Durf daarbuiten denken. En dat leert de samenwerking met het Zuiden zeker.'

(Anne Becker, UGent)

VLIR-UOS ALS BELANGENBEHARTIGER

VLIR-UOS vertegenwoordigt het Vlaams hoger onderwijs op het vlak van ontwikkelingssamenwerking ten aanzien van de overheid en derden. De rol van belangenbehartiger wordt alsmaar belangrijker voor VLIR-UOS, zeker in tijden van algemene besparingen.

IT'S ALL ABOUT POLITICS: DE IMPACT VAN DE BELGISCHE POLITIEK OP DE UNIVERSITAIRE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Zowel 2011 als 2012 zullen de geschiedenis van VLIR-UOS ingaan als moeilijke jaren. In 2011 zorgt het uitblijven van een nieuwe regering ervoor dat de VLIR-UOS-begroting pas laattijdig word goedgekeurd. In 2012 belandt de universitaire ontwikkelingssamenwerking op de intergouvernementele onderhandelings-tafel als bevoegdheid die van de federale overheid naar de gemeenschappen en gewesten zou overgaan. Pas in april 2012 ontvangt VLIR-UOS de officiële goedkeuring van de begroting. Langetermijnpartnerschappen vallen niet altijd te rijmen met de nationale politieke onzekerheid.

Uitstel voor opleidingen

De goedkeuring van de VLIR-UOS-begroting 2011 liet lang op zich laten wachten door de moeizame regeringsvorming na de federale verkiezingen van 2010. Heel wat VLIR-UOS-projecten dreigden in geldnood te geraken. VLIR-UOS besliste om tijdelijk geen nieuwe projecten op te starten en een aantal geplande programma's on hold te zetten. Ondanks de laattijdige ontvangst van de overheidsmiddelen, hebben de meeste voorziene projecten in 2011 plaatsgevonden. Voor de korte opleidingsinitiatieven (KOI) was de budgettaire onzekerheid echter wel problematisch. Acht opleidingen werden uitgesteld naar 2012, samen met één internationaal trainingsprogramma en één internationaal congres. Met het vrijgekomen saldo hebben we in 2011 een extra oproep gelanceerd voor Short Research Stays. Het gaat om beurzen voor buitenlandse studenten voor een kort onderzoeksverblijf in Vlaanderen.

De begrotingsonzekerheid heeft niet enkel gevolgen voor het begrotingsjaar, maar ook voor de toekomst. Bij de uitwerking van landenstrategieën en programma's per land gaan we uit van een budgettair kader op lange termijn. De politieke onzekerheid brengt langetermijnengagementen echter in gevaar.

Het belang van een politiek draagvlak

Als we één les hebben getrokken uit de onzekerheid, dan is het wel het belang van een politiek draagvlak in België. We moeten niet alleen binnen de academische wereld tonen dat universitaire ontwikkelingssamenwerking een verschil maakt, maar ook daarbuiten. Waarom zou de overheid moeten blijven investeren in de samenwerking? Wat is de meerwaarde voor de Vlaamse universiteiten en hogescholen? De afgelopen maanden hebben we gesproken met talrijke ministers, partijvoorzitters en medewerkers van politieke partijen om de 'sharing minds, changing lives' toe te lichten. Enkel door de krachten te bundelen en nog meer dan nu de impact van wat we doen te tonen kunnen we de toekomst van de universitaire ontwikkelingssamenwerking veilig stellen.

OVER VLIR-UOS

VLIR-UOS ondersteunt partnerschappen tussen universiteiten en hogescholen, in Vlaanderen en het Zuiden, die innovatieve antwoorden zoeken op globale en lokale uitdagingen. Zo financiert VLIR-UOS samenwerkingsprojecten tussen professoren, onderzoekers en docenten. Daarnaast geeft VLIR-UOS beurzen aan studenten en professionals in Vlaanderen en het Zuiden. Ten slotte werkt VLIR-UOS mee aan de versterking van het hoger onderwijs in het Zuiden en de internationalisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

Globale en lokale uitdagingen

We staan voor globale uitdagingen zoals armoede, migratie en klimaatverandering. De effecten zijn lokaal voelbaar, maar de oorzaken en oplossingen zijn globaal. Het gaat om uitdagingen die ons allen aangaan en die we enkel samen kunnen oplossen.

Innovatieve antwoorden

We hebben nood aan kennis om een antwoord te vinden op de uitdagingen. Sociale innovatie vormt de brug tussen kennis en de maatschappelijke uitdagingen. Door kennis op een innovatieve manier toe te passen kunnen we tot oplossingen komen die voordien ondenkbaar waren.

Universiteiten en hogescholen

Universiteiten en hogescholen zijn kenniscentra bij uitstek. Ze creëren kennis, verspreiden die en passen ze toe. Universiteiten en hogescholen kunnen een sleutelrol spelen in sociale innovatie, door in hun onderzoek en onderwijs antwoorden te zoeken op de maatschappelijke uitdagingen. Universiteiten en hogescholen verhogen op die manier hun toegevoegde waarde in de samenleving.

Vlaanderen en het Zuiden

We hebben wereldwijd universiteiten en hogescholen nodig die samen antwoorden zoeken op globale en lokale uitdagingen. Voor Vlaanderen en België biedt in het bijzonder de samenwerking met universiteiten in het Zuiden een meerwaarde. Doordat de globale uitdagingen vooral in het Zuiden waarneembaar zijn, is het belangrijk om ter plaatse naar oplossingen te zoeken. Daarnaast stimuleert de samenwerking vanuit verschillende culturele achtergronden outside the box-denken en innovatie.

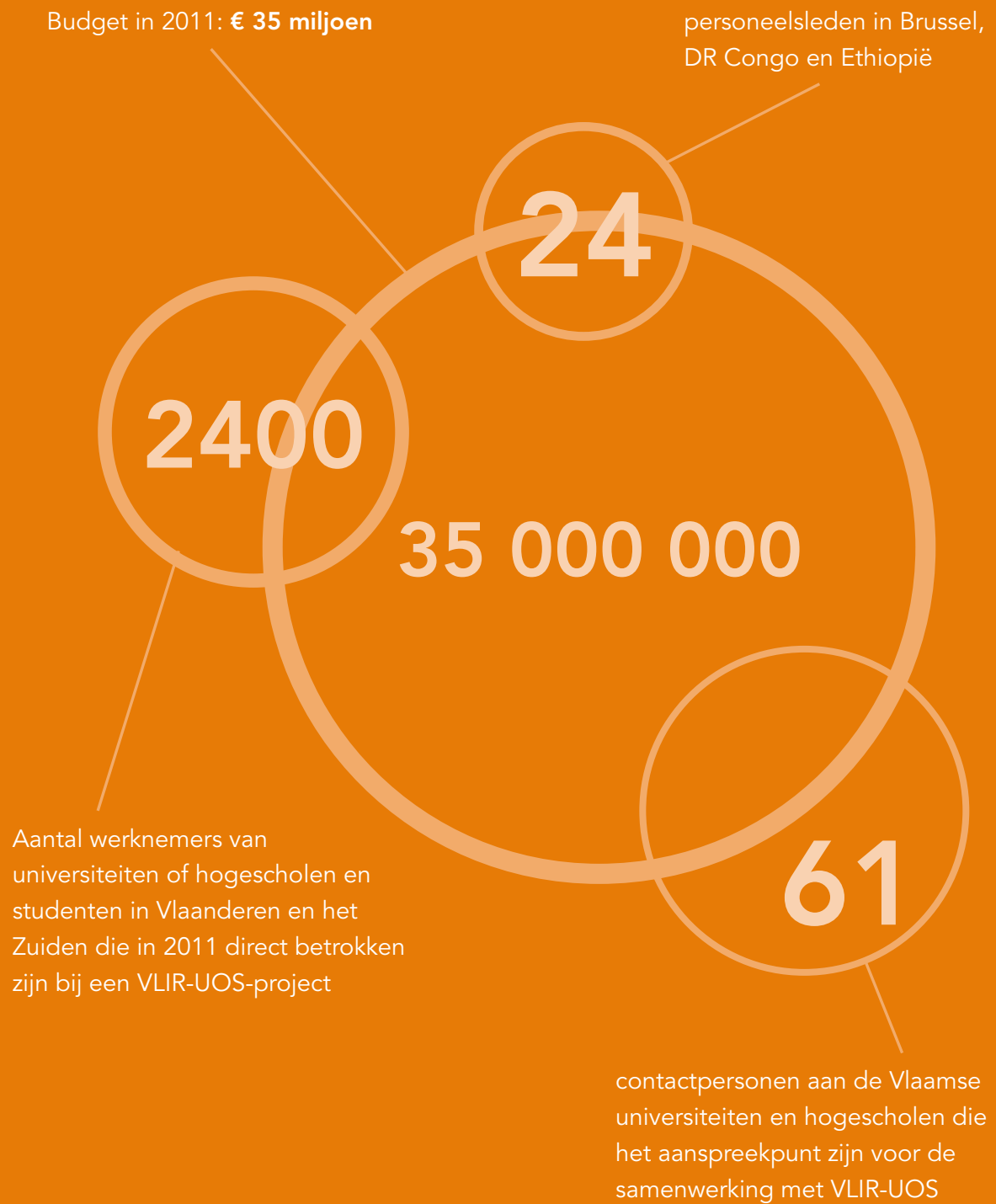
Partnerschappen

Duurzame partnerschappen over de grenzen van landen, instellingen, disciplines en sectoren vormen de basis om antwoorden te vinden op de maatschappelijke uitdagingen. VLIR-UOS ondersteunt in de eerste plaats partnerschappen tussen universiteiten en hogescholen. Daarnaast is samenwerking met overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven essentieel. Wil sociale innovatie een impact hebben, dan moeten we immers de volledige keten van kennis tot toepassing bestrijken.

Platform, financier en belangenbehartiger

VLIR-UOS bekleedt een unieke positie in Vlaanderen. Zo is VLIR-UOS het platform waar het hoger onderwijs samenwerkt voor ontwikkeling en waar het informatie en best practices uitwisselt. Daarnaast is VLIR-UOS voor het Vlaams hoger onderwijs de belangrijkste financier van projecten voor ontwikkelingssamenwerking. Ten slotte vertegenwoordigt VLIR-UOS het Vlaams hoger onderwijs op het vlak van ontwikkelingssamenwerking ten aanzien van de overheid en derden. VLIR-UOS is onderdeel van de Vlaamse Interuniversitaire Raad en geniet financiering van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking.

VLIR-UOS in cijfers

Budget in 2011: € 35 miljoen

personeelsleden in Brussel,
DR Congo en Ethiopië

24

2400

35 000 000

Aantal werknemers van
universiteiten of hogescholen en
studenten in Vlaanderen en het
Zuiden die in 2011 direct betrokken
zijn bij een VLIR-UOS-project

61

contactpersonen aan de Vlaamse
universiteiten en hogescholen die
het aanspreekpunt zijn voor de
samenwerking met VLIR-UOS

Werknemers van VLIR-UOS en ICOS tijdens de planningsdag 2012

De cases in het jaarverslag 2011 verwijzen naar projecten en beurzen die in 2011 zijn gestart of in uitvoering waren. We geven tevens een overzicht van de belangrijkste evoluties van VLIR-UOS in 2011. Bij de samenstelling van het jaarverslag trachten we tot een evenwicht te komen tussen de verschillende instellingen voor hoger onderwijs en de partnerlanden. Desondanks is het niet mogelijk om alle instellingen en landen aan bod te laten komen. Hebt u een interessante case die volgens u een plaats verdient in het jaarverslag 2012? Hebt u feedback over het jaarverslag? Laat het ons weten per e-mail aan hans.vandewater@vliruos.be.

Coördinatie en eindredactie: Hans Van de Water

Vormgeving: Shortcut-Change Designers

Druk: De Duurzame Drukker

Verantwoordelijke uitgever: Kristien Verbrugghen, VLIR-UOS, Bolwerksquare 1a, 1050 Brussel

De digitale versie en Engelse vertaling zijn beschikbaar op www.vliruos.be
D/2012/10.960/1

Over de foto op de voorpagina:

VLIR-UOS lanceerde een fotowedstrijd met als titel 'Sharing minds, changing lives'. Uit 114 inzendingen selecteerde de jury de foto waarop de twee coördinatoren van het samenwerkingsprogramma met Jimma University in Ethiopië (IUC-JU) uit een autootje stappen. De personen op de foto zijn de professoren Luc Duchateau (UGent) en Kora Tushune (Jimma University).

Luc Duchateau licht toe dat het autootje is aangekocht als vervoermiddel voor het IUC-JU-samenwerkingsprogramma. Het gaat om een Babaj van Indische makelij. De foto is gemaakt door de fotograaf van Jimma University, Wasihun Abera Teferi, op de campus van de universiteit.